

Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної Інтернет –конференції (Вінниця, ВДПУ імені М. Коцюбинського, 19 -20 квітня 2018р.) / за ред. О.А. Голюк; ВДПУ імені М. Коцюбинського, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв. - Вінниця: 2018. – Вип. 7 .- 326 с.

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА

Копитко Т.В. студентка 4 курсу

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

FORMATION OF MUSIC CULTURE OF PRACTICES BY VEHICLES OF VOCAL CHOIR ART

Kopytko T.V. the student of 4 course

Vinnitsia State Pedagogical University named after Mykhaylo Kotsiubynsky (Ukraine)

Науковий керівник О.Ю. Теплова, кандидат педагогічних наук, доцент.

Анотація: *Досліджено педагогічні основи процесу формування музичної культури учнів засобами вокально-хорового мистецтва. Визначено теоретичні основи вокально-хорової підготовки учнів.*

Ключові слова: *формування музичної культури школярів, співацький голос, вокально-хорові навички.*

Abstract: *Pedagogical bases of the process of formation of musical culture of students by means of vocal-choral art are researched. The theoretical bases of vocal and choral training of students are determined.*

Keywords: *formation of musical culture of schoolchildren, singing voice, vocal and choral skills.*

Основою суспільно-історичного розвитку держави є відродження та оновлення її культурно-освітнього потенціалу. Державною освітньою програмою передбачено підготовку педагогічних працівників високого рівня але на даний час існує нагальна

потреба у їх фаховій підготовці. Тому освіта має бути спрямована на формування якісного працівника, який чітко знає місцеві традиції, володіє навичками роботи зі шкідливим контингентом і в подальшому внесе свій вклад, з метою подальшої інтеграції, в систему української освіти, зокрема мистецької.

З цих позицій особливої **актуальності** набуває проблема вокальної підготовки школярів, яка передбачає використання цікавих і специфічних форм та методів роботи, спрямованих на формування їхньої вокальної культури, вокально-виконавських навичок.

Проблеми формування музичної культури учнів досліджували відомі педагоги музичного та мистецького фаху. З позицій музичного виховання Н. Метлов, Д. Кабалевський, Н. Ветлугіна, Д. Огороднов та інші.

У галузі співацької культури – О. Тілічєєва, М.Картушина, О.Карцер. Новітні вокально-хорові технології досліджували В.Ємельянов, А. Бітус, В. Бриліна, І. Швець.

Мета статті – дослідити педагогічні основи процесу формування музичної культури молодших школярів засобами вокально-хорового мистецтва.

Сучасна педагогіка музичного виховання у початковій школі запроваджує основи формування музичної культури учнів у контексті цілісного виховання особистості. Такий процес відбувається шляхом включення у різновиди музичної діяльності молодших школярів вокально-хорових умінь і навичок. Зважаючи на генетичну співучість українського народу, величезну пісенну спадщину, визнану однією з найкращих у світі, українську мову як чинника природної постановки співацького голосу, саме такий вид музичної діяльності як спів є найвагомішою педагогічною основою виховання музичної культури у школярів в початковій школі.

Спів є одним з самих активних видів музично-практичної діяльності учнів на уроках музики в початковій школі, що вимагає від учителя відповідного рівня знань та умінь. Функціонально спів розв'язує певні виховні навчальні завдання.

В першу чергу, розучуючи та виконуючи вокальні твори, учні знайомляться з різноплановими музичними творами, тим самим поглиблюють свої уявлення про зміст музики, її зв'язки з навколишнім життям, отримують знання про музичні жанри, їх інтонаційно-образні особливості, прийоми розвитку, формоутворення, співвідношення музики і слова у вокальних творах, освоюють традиції народного фольклору і музичну мову творів професійних композиторів.

Наступне функціональне завдання співу на уроках музичного мистецтва – створення педагогічних основ для розвитку слуху, голосу учнів, формування певного об'єму співацьких умінь та навичок, необхідних для виразного, емоційного й осмисленого виконання вокально-хорового репертуару.

І нарешті, будучи одним з самих доступних видів виконавської діяльності дітей, спів розвиває загально-навчальні навички й уміння, необхідні для успішного навчання взагалі – пам'ять, мову, слух, емоційний відгук на різні явища життя, аналітичні уміння, навички колективної діяльності.

Крім вище зазначеного, спів позитивно впливає на фізичний стан дитини. Він не тільки дає насолоду тому, хто співає, але й розвиває його слух, вдосконалює дихальну систему, яка тісно пов'язана з серцево-судинною системою. Тому, мимоволі, займаючись дихальною гімнастикою, співак зміцнює своє здоров'я. З таких позицій, процес формування музичної культури школярів засобами вокально-хорового мистецтва набуває чи не першочергової педагогічної проблеми, рішення якої позитивно впливає на фізичну і

розумову діяльність молодшого школяра. Розглянемо у ході дослідження вокально-хорових умінь і навичок.

Вокально-хорові уміння — це здатність належно виконувати певні співочі дії, засновані на доцільному використанні учнем набутих знань і навичок. Ми передбачаємо використання набутого ще в дошкільному віці певного музичного досвіду пісенних знань.

Вокально-хорові навички — це комплекс автоматизованих дій різних частин голосового-дихального апарату, (дихання, звукоутворення, дикція, чистота, інтонування, ансамбль), які відбуваються під час співу учнів і підкоряються волі маленького співака.

Під час співу у школярів успішно формується весь комплекс музичних здібностей: емоційна чуйність на музику, ладове почуття, музично-слухові уявлення, почуття ритму.

Вивчаючи природу і розвиток дитячого слуху і голосу провідні педагоги-музиканти, науковці, такі як Н. Метлов, Д. Кабалевський, О.Тілічєєва у своїх навчальних методиках визначають особливості голосового апарату, фізіологічні можливості дошкільників, їх співочі вміння і навички, діапазон голосів дітей різних вікових груп, вимоги до пісенного репертуару дитячого садка. При цьому дослідженні музикантів-практиків велика роль відводиться формуванню вокальної техніки самого педагога, що займається з дошкільниками. На думку Н. Метлова, пісня повинна звучати не тільки на музичних заняттях, але й під час ігор, на прогулянках, входити в дитяче життя. Це можливо, якщо вихователь любить пісні і вміє співати, отже вміє і навчити. [4, с. 94]

У другій половині ХХ століття використання комплексності у вокально-хоровому навчанні учнів і системності для більш глибокого емоційно-естетичного впливу на формування їхньої музичної культури знайшли яскраве відображення в програмі, розробленій під керівництвом Д. Кабалевського. Композитор і педагог спирається на активне сприйняття музики дитиною, як основу музично-естетичного виховання в цілому та всіх його ланок зокрема. Без активного сприйняття музики не може бути якісного співу. [3, с. 125]

Дослідження Д. Кабалевського слугувало основою програми з музичного виховання, розробленої під керівництвом Н. Ветлугиної, у програмі було запропоновано для вокально-хорового навчання учнів цикл пісень-вправ, що сприяють розвитку музикальності дитини (ладового й ритмічного почуття, звуковисотного й динамічного слуху).

Сучасній практиці широко використовує і вокальні вправи педагога-музиканта, дитячого композитора О. Тілічєєвої. Створені нею музичні вправи допомагають дітям оволодіти елементарними співочими навичками, досягати в співі невимушеності і легкості звучання, правильного дихання.

Нові технології щодо системи заходів охорони і захисту дитячого голосу розроблені дослідником В. Ємельяновим, в якій представлена розроблена система заходів щодо охорони і захисту дитячого голосу.

Науково значуща «Методика комплексного музично-співочого виховання» Д. Огороднова є високо професійною науковою працею, яка найкраще відповідає завданням і проблемам формування вокально-хорових навичок учнів, як фактору їхньої музичної культури. Цю книгу можна назвати кодексом музиканта. Вихідні позиції його методики припускають використання всіх внутрішніх ресурсів різних сторін здібностей дітей в їх взаємодії, чому значною мірою сприяє система запису вокально-ладових вправ. Запис дозволяє наочно і чітко висловити дії дитини при виконанні нею вокальної вправи і, таким чином, «алгоритмувати» процес вироблення основних вокальних навичок.

Таким чином, спів розширює музичний кругозір учнів, формує позитивне відношення дітей до музичного мистецтва, дозволяє засвоювати закономірності музики в процесі її безпосереднього виконання, стимулює розвиток інтересу до музики і до музичних занять, дає можливість школярам брати участь в колективному музикуванні. Отже, формування музичної культури молодших школярів є позачерговою педагогічною проблемою у розбудові національної освіти.

Список використаних джерел:

1. Бервецький З.Т. Виховати музичну культуру / З.Т. Бервецький, Л.О. Хлебнікова // Грані творчості: кн. для вчителя. – К.: Рад. школа, 1990. – С. 126-140.
2. Гадалова І.М. Методика викладання музики у початкових класах / І.М. Гадалова // – К., 1994. – 67 с.
3. Кабалевський Д.Б. Як розповідати дітям про музику / Д.Б. Кабалевський // – К.: Музична Україна, 1981. – 320 с.
4. Метлов Н.А. Музыка-детям: Пособие для воспитателя и муз. руководителя дет. сада / Н.А. Метлов // –М.: Просвещение, 1985. – 144 с.
5. Стахевич А. Г. Профессионально-техническая подготовка в искусстве пения / А. Г. Стахевич // — Сумы, 1991. — 49 с.
6. Теплова О.Ю. Педагогічні орієнтири формування готовності майбутнього вчителя до творчої реалізації. / О. Теплова // «Професійна освіта: проблеми і перспективи / ПТТО НАПН України. – К.: ПТТО НАПН України, 2016. – Вип.11. - 136 с.